

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 5.

V Celovcu 20. maja 1877.

Leto IX.

Siroti.

(Povest; po virih spisal Jos. Cimperman.)

(Dalje.)

Za prodane, po ljubezni posvečene spomine je izkupil lepe novce, katere je tresoč se notranje radosti spravil v svojo listnico. Nikdo bi ne bil mislil, da ta sladko nasmihajoči se človek goji v svojem senci tako lakavost in lakomnost!

V tistem času je prejel njegov gospodar od vlade častno ponudbo, pripraviti bogato zalogo raznoverstnega živeža, kajti vojska s Francozi je bila že sklenjena. Rad se je lotil gospodar tega podvzetja in takoj mislil na svojega Davorina, ki je bil v takih zadevah osobito pripraven in pretekán.

Pozove ga k sebi v pisarno. Ko Davorin pride, mu gospod naznani vladino ponudbo, svoj sklep in, da je voljan, sprejeti njega kot družnika v kupčijo, ako vloži potrební kapital.

Veselja se mu blesté oči in radosti se tresoč obljubi, da bode izpolnil pogoj, le domu iti naj se mu še prej dovoli. Zdaj je prvič zopet spomnil se Manice!

„Le idite, rad vam dovoljujem. — Ko se vrnete, bivali bodete v Postojni in ondi vodili kupčijo. — A treba vam bode soproge, da bi oskerbljevala hišo? Zbog tega se pogovorite z mojo hčerjo. Vam je vdana. — Kedaj odidete?“ pravi poslednjič gospodar, ko Davorin vedno molčeč stoji pred njim.

„Jutri na vse zgodaj.“

„Dobro!“ in migne mu z roko v znamenje, naj gre.

Davorin zapusti gospodarjevo sobo. Presrečni Davorin! Neizrečeno vesel je bil tega potovanja. Že vidi v duhu, kako se mu bodo čudili vaški prebivalci in kako bode trepetala Manica. „Kmetški tepci bodo zijali va-me, kakor bi jih ošinil grom, in Manica me more občudovati kakor više bitje!“ Ti in takovi nagibi so ga vlekli domú in da bode vzbudil pozornost kmetsko, tega si je bil v svesti.

Ko se je bil pogovoril tudi s hčerjo svojega gospodarja, se odpelje drugo jutro ošaben v svoj rojstni kraj.

Res so se čudili vaščanje, ko priderdrá Davorin v njih sredo. Vse ga je pozdravljalo in osobito Manica se mu ni mogla prečuditi, kako je krepák in kako dobro izgleda. Njeno občudovanje se kar ni moglo poleči! Kako zeló se je izpremenil od onega časa, ko sta se ločila! Njegovo obnašanje, njegove besede: vse je pričalo, da je odrastel kmetskemu stanu in postal gospod.

Sicer se je hotelo videti Manici, da se vede proti nji nekako merzlo in prisiljeno, a takoj je vedela pogovoriti samo sebe in zadušiti to misel v svojih persih; dà, celó ognjevito ga je zagovarjala, ko so nekateri takovo sodbo o njem glasno izrekli.

Vsaj se jej je Davorin kazal tako prijaznega. Kako priserčne so bile njegove besede, kako nežni njegovi pogledi! „Tako se on ne more hliniti. Resnica je, o koji ni dvomiti, da mi je vdan od serca, kakor je bil vselej,“ tako si je dejalo dekle in se nasmehovalo!

Še tistega dné je bila zaróka med njima in nazoči so bili varuh in nekteri sosedje, prijatelji ranjcega Maničinega očeta.

Davorin je dejal v pogovoru ob uredbi denarstvenih zadev, da je najboljše, ako se zemljišča takoj prodadé in od sodnije zahteva dedščina po teti Maničini, ki je bila tudi med tem umerla. Manica naj se da izpoznati za polnoletno, in kedar se jej izroči njena imovina, bode poroka, potlej pak pojmeta v Postojno, kjer bode on napravil prodajalnico, in živelá bodeta lahko in brez vseh skerbi pošteno.

Manica, omotena veselja, privoli vse, kar on zahteva in da ima tisoč živinj, dá jih, da bi le dobila njega! Mislila si je že, kako bode prijetno, kedar postane njemu soproga in jo bodo povsodi sprejemali in častili kot gospó bogatega tergovca!

Dotična pisma pri uradu so se napravila in prodalo se je, kar je odločil Davorin. Ko Mina izroči njemu denar, jo stisne Davorin za rokó in jej obljubi, da kakor hitro postane sam svoj gospod, bode poroka.

Manica je bila srečna, presrečna. Ni plakala pri odhodu Davorinovem, kajti tolažila se je: vsaj bode kmalo moj soprog. Vsi vaščani so bili veseli pri tem dogodku in so voščili Manici srečo.

Minul je eden mesec, za tem drugi, a Davorin ni niti pisal niti prišel. Nevesta začjenja biti otožna in jame jo skrbeti, da je njen ženin znabiti zbolel ali se mu je sicer pripetila kaka nezgoda. Pošlje v Postojno dva lista. Nikacega odgovora ne dobi! Piše mu, polna bojazni, v tretje, a tudi potlej ne prejme odpisa. Sama ne vé, kaj si hoče misliti. Imel je seboj mnogo novcev, morebiti so hudobni ljudje pazili na-nj in ga umorili! Da bi se jej bil izneveril, tega bi si niti v sanjah ne bila mislila. Terdno je zaupala va-nj. Sicer so vaške redkozobe ženice govorile marsikaj njej neljubega o njem, ali ona ni poslušala takega klepetanja in ko bi vesoljni svet bil govoril zoper njega, ona bi ga bila vedno enako ljubila.

Kar na enkrat se raznese po vasi govoricá, da se je Davorin — oženil in da je tergovec v Postojni. Pravilo se je, da mu gre vse po sreči. Kar se je njegov poprejšnji gospodar odtegnil tergovini, je neki zeló obogatel in vozi

se okrog v prelepi kočiji z dvema konjema, njegov kočijaž pa je ves opisan z zlatimi portami.

To vse se je govorilo po vasi, nikdo pa ni hotel naznaniti izvora, iz kojega je zajel to žalostno novost. Ni moči popisati, kako otožna je bila Manica, ko je tudi njej na uho prišla ta nevesela govorica in so osobito njeni najbliži sosedje ostró sodili Davorina, da ni nikak mož, da je bila njegova zaroka le obljuba na videz, katere ni mislil izpolniti nikdar itd. Uboga Manica je vse poslušala, vzdihovala in plakala in naposled nevarno zbolí.

Varuh in sosedje so se bali, da bode umerla.

A njena krepka, nepokvarjena natora je pomagala, da je kmalo ozdravila.

Tisti čas pride, kakor vsako leto, v vas star raznoščik, ki je večkrat občeval z gospodarjem nezvestega Davorina. Od tega moža se je nadejala Manica, ki je bila že skoro popolno okrevala, izvediti čisto resnico. Naroči mu, da naj pride k nji in prosi ga s povzdignjenimi rokami, naj jej vse in odkritoserčno pové, kar mu je znanega o tej čudni dogodbi. „Nič se ne bojte,“ mu reče, „akoravno sem še malo slaba, vse edno z resnico na dan. Jaz sem pripravljena čuti tudi najhujšo novost.“

In kaj jej je vse pravil raznoščik! Res je bil Davorin oženjen, to je mož natanko vedel. „Gospá njegova pa ni lepa,“ pravi jej dalje, „nekoliko gerbava je, a prav trudoljubiva gospodinja in že v letih,“ zato je tudi oča jo rad omožil, osobito še zbog tega, ker ne bi bil mogel lahko najti boljšega družnika za svojo kupčijo, nego je Davorin, kateremu jo je izročil. Sam stari pa živi v miru svoje dni. Ni tedaj nikacega upanja več za vas, uboga Manica.“ Tako se je glasil konec povesti starega raznoščika. Sosedje in sosedinje, ki so bili tudi navzoči pri tej pripovedi, so vsi razserjeni nad takim rokovnaškim ravnanjem in ostro sodijo Davorina, ki je ubožici postal nezvest ter jo storil nesrečno, — nesrečno za vse življenje! Kaj tacega se ni čulo še nikedar, odkar stoji svet! —

Sklenilo se je malo da ne enoglasno, da se mora iti najprej k ježičnemu dohtarju in potlej k sodniji, kjer se bode vsa sleparija odkrila in kaznjevala, kakor zahteva postava.

Varuh, je sprevidel, da bi v tem slučaju bilo težko opraviti kaj na korist Maničino in je molčal.

Manica sama tudi na navzlic vsem strastnim predlogom ni odgovorila ničesa. Sosedje in sosedinje izpoznajo, da jej je njihova navzočnost nepovoljna, odidejo tedaj molčeči iz sobe in jej voščijo lahko noč.

Uboga Manica ostane sama. Neizrečena britkost jej vznemirja persi. Sklepala je nekaj. Oj, to je bil težek sklep! Zopet postane mirnejša, a le na videz.

Med navzočimi sosedi, ki so bili pri nji v sobi, je bil tudi mlad imovit in berdak fant Jože, ki jo je že davno tiho ljubil. Temu je bila mignila Manica z roko, naj ostane. Radovoljno jo uboga. Ko so bili vsi odšli, ga vpraša Manica, ima-li kaj noveev pri sebi in če bi jih hotel nji posoditi ter jo oprostiti pri varuhu, ker je namenjena, podati se na pot za kaka dva ali tri ali

najdalje štiri dni. Skušati hoče, da bode po svoji vernitvi popravila vso zamudo v gospodinstvu med tem časom.

Prevesel jej stori Jože, česar ga prosi. Vsaj je bila ta prva njena prošnja, s kojo se mu je približala. Da jej svojo mošnjico, a ne upa se vprašati, kam pojde in kaj meni početi. Takošno spoštovanje goji prava ljubezen! — Joža podá Manici roko, želeč jej srečen vspeh in da se kmalu zopet vidita, potem pa odide iz sobe tudi on, neizrečeno srečnega se čuteč, akoravno sam ni vedel, zakaj? —

(Konec prihodnjic.)

Zgodovinske in potopisne čertice.

(Spisuje L. Ferčnik.)

(Dalje.)

Nazaj gredé obiščem farno cerkev, zidano v renesančnem zlogu, v oknih presbiterija so nove slikarije na steklo s svetniki iz benediktinskega reda, korni stoli lepo rezljani, v naslonilih mozaïke v lesu.

V cerkvi najdem privilegiran oltar za vsak petek in drugi za vsak ponedeljek. Oltarji so iz ponarejenega marmorja, postavljeni 1720—1760. Spominek v zidini pove, da je Kašpar Šmid Wellenšteinski, korar v Wassensteig-u, volil 2000 gold. bolnišnici, 9000 gold. peterim ubogim otrokom s tem pogojem, da naj molijo vsak dan 5 očenašev in češčena si Marij, 1. 1629.

V nasprotno steno je vzidan spominek drugega ustanovitelja in mestnega dobrotnika: Jakob Eliner-ja, škofa Askalonskega, posvečenega škofa in korarja Konštanskega, umrl 14. aprila 1574.

V oknu zraven kora za pevce so ostanki stare slikarije v steklo; kako žive so barve, kakor da bi se slika še le včeraj vzela iz peči!

Ker mestice razun prijazne lege ob jezeru nima drugih posebnih imenitnosti, grem pohajkovat ob jezeru. Vojaki brambovci se učé hoditi, Bregenska mladina, ki je ravno brez posla, lovi ribe na ternek, ribič „en professione“ že izpira mreže in si na vodi žejo gasi s pivom ali vinom, v sodec nisem videl; v neki večji ladji je najlepšega sadja nakopičenega več sto vaganov, samih hrušk, iz katerih se bo žgalo žganjice; iz Lindave pa pribruha parobrod in iz njega stopi znan špediter, rojen Lindavčan, zdaj pa na Koroškem. Kako se eden družega zavzameva, ko se na tem mestu nenadoma ugledava!

V kavarni me je zanimalo slišati mladega socialdemokrata prodajati svoje zveličavne nasvete; to je bilo klobasanje, da bi po njem lahko miši v črevih bolelo! Nič mu ni bilo prav, niti avstrijski denar, niti pravosodje, niti gostilnice v Bregencu. Rekel je, naj bi se zidali veliki hoteli v Bregencu, da bi se privabila gospoda — in on imel zaslužka, ker je bil urar itd. Revčeka pride klicat otrok, poslan od žene, naj pride južinat, a naš demokratič je imel danes svojo termo in ni šel. — Vse pametnejši se je vedel kavarnar, rojen Švicar, ki mu je dajal prav pametne odgovore.

Popoldne grem na železnico in plačam voznino do Kur-a v kantonu Grizijem. Od Bregenca prva postaja je Lavterah; tukaj se ločite progi. Ena se obrne na vzhodno stran proti Dornbirn-u in Feldkirh-u, druga se zasuče proti Švajci v Št. Marjeto in ondi zopet razdvoji, ker ena proga teče ob jezeru na zapadno stran v Boršah — druga ob Renu proti vzhodu, — in ta proga se z uno, ki je napeljana čez Feldkirh in skoz deželico Lichtenstein, strinja v Šnan-u.

Voznina od Bregenca do Kur-a je enaka, naj se že pelješ čez Feldkirh ali po Švajcarski strani. Volil sem prvo progo, da si ogledam nižavo Predarlško. Nekdaj je gotovo bodensko jezero segalo dalej med gorovje, a splavi mogočnega Rena so ga na vzhodni strani tekom časov zasuli in napravili rodovitno ravnino z mastno zemljo, tudi močirja je še ostalo nekoliko blizo jezerovih obal. Marljivi prebivalci pa znajo ceniti rodovitnost svojih zemljišč; to kažejo lepi sadeži, ktere sem videl iz polja spravljati, zlasti lepo koruzo ali sirk in grušk. In sadnega drevja so toliko nasadili, da se iz njega komaj vidijo velike vasi in tergi. Jabelka so se še zibala na drevji, tako okusna videti, kakor Evi prepovedan sad v paradizu.

Še v drugem oziru je prebivalstvo marljivo; kako bi mogla sicer ta deželica toliko ljudi rediti? Bregenski gozd daje lesovja in gorjanci in poljanci iz njega rezlajo male hišice ali tešejo dele večih kolib in hiš, ktere po jezeru pošiljajo v Švajco, da se ondi sestavijo v človeška bivališča. Ohranili so še dokaj posebnosti v govoru in noši in težko jih je razumeti, kedar se med seboj po domače pomenkujejo. Mislim, da se nikjer na svetu ne kadi toliko, kot na Tirolskem, Predarlškem in v Švajci; vsak možki, celo smerkolini, imajo žarečo smodko pod nosom. Kaj so le delali ljudje takrat na svetu, ko smodek in tabaka ni bilo in Tirolci svojega „lavskravt-a“ niso pridelovali?

V Lavterah-u moramo presesti na drugi vlak. Tu se vlije močna ploha; kako dobro je v kupeji, kamor ne sega, niti ploha, niti toča! Dornbirn je velik in razširjen terg, hiše so med vertovi in sadjem raztrešene in skrite; od prebivalcev se govori, da so premožni. V ondotnih tovarnah se dela muzelin; marsikteri rokavec, šapelj ali robec, s katerim so posebno prejšna leta Slovenke ponašale se, je v blagu izdelal se v Dornbirnu.

Od Dornbirn-a do Hohenems se vozimo po lepi ravnini z mastnim poljem, na katerem so ljudje ravno krompir kopali in koruzo spravljali. Razderti grad Hohenems stoji na skalnem homcu, obraščen z bukovjem, spodej pa je novi grad in terg istega imena, glavni kraj nekdanje grofije Hohenemske, ktera je l. 1759 postala lastnina vladarske hiše Habsburške, zato je rajni cesar Jožef II. rad potoval pod naslovom: grof Hohenemški. Tu je naseljenih nekoliko židovskih rodovin, ktere imajo svoje mladike po vseh velikih kupčijskih mestih Evrope.

Nadalje pridemo v Götztis, zopet terg, ki ima cerkev z dvema stolpoma, hiše pa večidel z opeko krite. V okolici razrušena gradova: „stari in novi Montfort“ — a kateri je stareji, nisem mogel razločiti, ker oba sta že razderta; zapazil sem le blizo železnice na obraščenem homcu pičle ostanke nekdanjega

gradu, — za kterega nisem mogel zvedeti imena. Okoli gradskih podertin so letale tice v mnogobrojnih jatah. Za gradom pa se železnica približa popolnoma gorovju in teče ob njegovem znožji, — tudi Renu se približa, to se pozna na močvirni zemlji, na kateri je ležala posečena loč še v redih. Malemu potoku so napravili lepo tlačno strugo, naj bi jih ubogal in mirno tekkel po polji in senožetih. Do sem, tako pripoveda pravljica, je svoje dni segalo vodnje bodenskega jezera.

Pred Feldkirhom je še postaja Rankveil; cerkev na skalnatem homcu, spodej pa vas; med hribi pa mesto in postaja Feldkirh.

Preden se presedem na drugi vlak, napoten skoz kneževino Lihtensteinsko, pogledjmo še verh hribovja, tik kterega smo se vozili od Bregenca do sem. To hribovje je nazvano Bregenški gozd. Pri tem imenu pa ne smemo si misliti nepreterganega gozda, po katerem še volkovi tulijo in medvedje kobacajo, — nego Bregenški gozd je le zvišen svet, ki ima svojo glavno dolino in več postranskih dolinic z vasmí in seli, poljem, senožeti in planinamí, na kterih se prideluje okusni sir. Po dolinah in hribih so napeljane ceste do najzadnjih kotov, prebivalci pa so marljivi in stanujejo v čednih in večidel lesenih hišah. Ker mi pa ni bilo dovoljeno obiskati ovih tihih krajev, ti ne morem več povedati o slovečem Bregenškem gozdu.

Od Feldkirha do Buchs-a se derži železnica proti jugu in pelje prek Lihtensteinske suverene državice, ktera je nedavno s cesarstvom avstrijskim ponovila colno in davkovsko zvezo.

Precej zunaj Feldkirha se prepeljemo čez reko „Il“, in kmalo pridemo tudi v malo prostorno deželico, ktera ima vendar-le 2 postajici: Nendelen in Šnan-Vaduc. Na desni ali zapadni strani je nizko, lepo obdelano in obljudeno hribovje, kakor hribovje ob Celovškem jezeru; na levi ali vzhodni strani se pa vzdiga više gorovje. Dolina je močvirna in se na njej koplje šota. Na južni strani ob Renu stermijo kviško visoke Apencelske in Glariške planine, s starim in novim snegom do pod pasa pokrite. (Dalje prihodnjič.)

Pozdrav Vipavi.

Pozdravljam Vipava, te krasni moj raj,
V spominu mi bodeš na veke ko zdaj,
Naj tudi prehodil široki bi svet,
Vipava ti moje radosti boš cvet!

Po zimi, — kjé najde se perva pomlad?
Kje je slavčeka pesem, kje prvi nje sad?
Po gorah dolinah še sneg ne kópni,
Vipava že cvetje in sadje deli. —

Kje najdeti hočeš Slovenski zarod,
In vljudno prijaznost, ne take drugod?
Podaj se v vipavsko dolino lepó,
Nad blagim vipavcem nahajal boš to.

Poznati češ vnete mladenče za dom?
V vipavsko dolino popeljal te bom,
Kot solnce pekoče, ki grozdje zori
Tak serce vipavcem Slovenji gori! —

Češ videti čverstih, in zalih cvetlic?
Le idi v Vipavo sred vinskih goríc,
Priljudno, iskreno, boš najdel okó,
Pa serce pobožno, ljubezen zvestó.

Slovenska Vipava! naj venča ko kdaj
Te sloga in slava, premili moj raj!
Ti tertica blaga obilno rodi
Predragi Vipavci, vse Bog naj živi!

Silvester.

Gjuja Skundričeva.

Obraz iz južnobosenskega ustanka.

(Mérovčkov Prostoslav.)

I.

Vesoljni svet zna uzroke kervavi borbi na balkanskem poluotoku, a nikakor nje širine, nje daljave, — vsak povode ustaje, prouzročivše ljuti boj.

Že od nekdaj je osmanskemu gospodarstvu, da v očigled kerščenim svojim podložnim neizmerno zasramuje človečansko dostojanstvo, da surovo zaničuje celo najskrajnejše, najskromnejše pravo človeško. Vlast Turčinu je, nemejna oholost, barbarična samopašnost.

Stoletja nosila je uboga raja služentva okorni jarem; vzdihovala je tiho, ter v prahu vila se pred kervolokom.

Nikakor ni bila bojazen, ki je odvrčala rajo, da se spunta proti samosilniku svojemu, — ne, kajti akoravno brez orožja, vendar Jugoslovan ni plašljivec; — vedno se nadeja in upa. Sprevidel je bil, da se je ves naobraženi svet potegal za „černo blago,“ za uboge služnje zamorce; videl, kako je Nemeč iztergal ptujemu gospodstvu vlastne rodove, — upal je, — a njega, najbornejšega služnja na božjej zemlji, njega spominjal se ni nikdo.

Pač mu je bol navdajala dušo, — a kmalu se junak ojači. Divji ogenj mu oživi okó, roka, vajena le trudapolnega dela, poprime orožje, kakoršno koli si bodi, — plamenico vtakne v kraj tolike tuge; z divjim krikom in vikom plane raja na tlačitelja svojega. „Svoboda ali smert!“ jej je geslo.

Pač je začuden zeri svet, ko je prvi blisk šinil iz juga. Zabil je bil do cela, da se še kje nahajajo služnji; s prva govoril je zaničljivo o nekojih tatovih bosenskih, ki kradejo konje in drobnico in stoprav, ko mu je na uho biti jel klic, tisočeren klic odiranega naroda, — tedaj obudila se mu je še le večja pozornost, — a danes, danes sporazumil se je ves olikani svet, zedinil se v tem, da je Jugoslovan tudi — človek.

Žalibože! premnogo jih je, ki terdó nasprotno; in taki ljudje se danes tolikanj potezajo za „svobodo in privilegije,“ da se smešijo skora s tem; in ravno taki hočejo ubogej raji zanikavati pravico do svobode.

Tješimo se! Vsaj take baže ljudi ni preogromno na zemlji, niti so poklicani, zgodovini ovirati pot!

Leto in dan že traja na Turškem ustaja. Dvoje sil, dasi majhenih, bojuje se za pravo sorodnih svojih bratov. — Kotati se je jela železna kocka! Nadejajmo se, da s težo svojo razdrobi krivičnika!

Meni pa bodi nalog, čestitemu bralcu „Besednikovemu“ naslikati istinit obraz iz početka južnobosenskega vstanka.

II.

Bihačkemu sandžakatu (okraju) pripada tudi mala vas Cvetnič, ki leži, a kaj pravim, leži, — je ležala tik meje avstrijske. Nasproti se jej nahaja vas Osredek, komaj eno uro od nekdanje vojnokrajinske postaje, Serba.

Kakova je bila vas Cvetnič, je li bila lepa, ali nelepa, o tem vam v resnici ne zamorem povedati ničesa, kajti Cvetniča ni več. Oholi Turčin zapalil ga je, razrušil ga, kot tisočero družih sel bosenskih.

Vas je ležala ob rebri gorice. Posamezne, ogorele gruče sadunosnega drevja obdaja zdaj pepelnata gomila, priča tolikanj grozne revščine; prostrana, prej lepo obdelana, a zdaj opustošena polja svedočijo nam, da so tu bivali pridni, pošteni ljudje.

Le v enem obziru odlikoval se je Cvetnič preko drugih vasi — bil je tu begluk, to je: tu je na svojem gradu bival beg Osman Kulenovič.

Na Turškem je beg toliko kot pri nas veleposestnik. Večinom mu je ogromna pokrajina izključljiva vlast; raja ki se naseli tam, so mu samo zakupniki, katerim oddaja, kakor ga je volja, zemljo; a kedar se mu zljubi lahko odpodi zakupnika.

Večina bosenskih begov je slovaškega pokoljenja; čisto slovanska imena ima. Pradedje bili so jim še pred nekoliko stoletji pravoslavni kerščanje, a kruto preganjanje, ljuta tišina, ki že od nekedaj pesti turškega kristijana, navedlo je posamezne družine, da so zatajili svojo vero, (ter zbog gole dobičkarije prestopile k Muhamedanizmu. Tedaj pač nikóli ne bi bili mislili, da jim bodo potomci najhujši preganjevalci vere, one vere, katero so oni zatajili le siloma.

In istinito, dan denes so begi, katerih pradedje so kristijani bili, mnogo hujši protivniki kerščanstva, nego pravi Muhamedanci sami.

Na čelu vsem tem fanatičnim renegatom pak je bila bogata in ponosna rodbina Kulenovičev. Prostrane, plodovite pokrajine, ki se raztezajo po vsej južnej Bosni so jim bile vlast. — Le o žetvi shajajo se te kukavice v begluku, da ropajo rajo, ter jej zabičujejo, da so služnji; drugače pa se vlačijo po Bihaču, Livnem in Serajevem, da zapravljajo tam kervave žule uboge raje.

Davek, kateri raja plačuje državi, bil bi v razmeri z družimi še najlažji. Plačevala se je desetina, vojni davek, — to zato, ker kristijan nikakor ne sme biti vojak na Turškem; nadalje debelja, ali davek od živine, po groši od drobnice, in po dva groša od konja in govedine na leto; po tem še dimovina ali hišni davek. Z navedenim bili so oproščeni večidel vsega. — Celo davek, ki se je tirjal za ženitev, plačeval se je tiho, — pa vsaj so že od nekaj bili navajeni ga.

A beg, to ti je bil še-le pravi volkodlak, ki je kri pil ubozej raji, pa trebuh pasel si z njenimi žuli. On je dobival tretjino vsega. Kako pa je tirjal davek, to naj nekoliko natančneje opišem.

Nikdo raje ni smel prej začeti žeti, dokler mu ni dovolil beg. Nezaupen, kakoršen je Turek, prepuščal se je le redkokedaj keršanskej poštenosti; vpeljal je navado, da je bil vedno osobno navzočen pri žetvi, ali pa je poslal svojega poverjenika tija.

V to sverho nastanil se je beg po hišah premožnejše raje; žetev morala se je potem zveršiti v onem odloku, ki ga je dovolil beg.

Tako je bil beg gost v rajinih hišah, jedel in pil, kar je bilo najboljšega in najdražjega, a uboga raja se je trudila noč in dan, da o določenem času konča žetev. Potem se je delilo.

Od desetih žakljev žita vsake verste bil je eden deržavi, a trije begu. Da je beg pobral najbolje, umeje se o sebi; poverhu si je vzal še po svojej volji doklado, in to za ono žito, za katero ga je prej ogoljufala raja, — ali bolje rečeno, za ono, katero si je pred žetvijo raja rabila v hrano.

Če se je po verhu še pripetilo, da je žensk ud rajeve družine vsled lepote svoje ali drugih prednosti vsemogočnemu gospodu obudel pohotnost, bila je nesreče mera polna. V tacem slučaju ni se mogel beg zadovoljiti s tretjino, temveč vzal je siroto celo s seboj. Da se je kedo protivil njegovej želji, — gorje petem raji in vsej družini njegovej. Male, malo jih je bilo, ki so se v tej točki vstavljali svojemu gospodarju.

III.

Bila je viharna noč septembra meseca 1875. leta. — Gromonosni oblaki plujejo po nebu sem ter tje; burja tuli, da se pod njeno silo ječaže krivi drevje; celo lesene koče po Cvetniču majejo se pod silnimi zagoni.

Tu pa tam čuje se lajanje pazljivega pasjega čuvaja, nesterpno rezgetanje žrebčevo in mukanje govedino; drugo je vse mirno po Cvetniču.

Blezu je polunoč. Tedaj hodi dvoje možakov proti hiši, ki je stala na jugu sela. Pred nizkimi durmi postaneta, ter se v serbskem jeziku pomenita nekaj; eden njiju se potèm oddalji na nasprotno stran, od koder sta bila prišla; kmalu se zgubi v temi. Ostali pa večkrat poterka na vrata.

„Kedo je?“ začuje se krepak glas iz sobe.

„Kerst in svoboda!“ je odgovor.

Berzo se odtorijo duri. Naglo vstopi ptujec, a vpogniti se mora, da mu orjaška postava zamore skozi vhod.

„Hvaljen Bog, Jovo!“ pravi vstopivši, ter si razgerne debelo rujavo haljino, ki ga krije.

Zdaj še le je gospodarju, katerega je ptujec nagovoril z imenom, moč, pogledati ga v obraz.

Znamenita postava je to. Orjaškega telesa derži se lepa, živahna glava, katero krije rudeča bosenska čapka ali fes; dvoje žarevitih tamnih oči podaje se po vsem derznemu orlovemu nosu; izverstno mu podolgasto obličje okvira polna, tu pa tam že nekoliko osivela brada.

Bil je petdesetih let. Dobro prilaga se mu tudi obleka; tamnomodro sukno nosi, ki je povprek pošita s srebernimi gumbi in ploščicami; kaj dobro se mu prijema mogočno obokanih pers, in le rokava sta široka, ter turški visita navzdol. Tamnomodre breguše ima zataknjene za visoke, evropski skrojene škornje. Na strani visi mu turška sablja; sreberna, z dragim kamenjem okovana nožnica priča, da jeklo nikakor ne bi delalo sramote svojemu zastiralu; razun tega tičita mu za pasom revolverja, a črez ramo ima obešen karabinec.

„Me li poznaš, Jovo?“ pita prišlec gospodarja, katerega je videzno osupnil nočni pohod, — ter sede na trinožni stolec, ki je običajen po vsej Bosni, ter se izverstno podaja nizkemu ognjišču.

„Gospodine,“ pravi Jovo spoštovalno, „kedo ne bi poznal tebe? Moje nevredne oči sicer nikoli niso imele sreče, videti tvojega obličja, a duša mi pravi, da nisi drug, nego Golub, — Golub Babič, slavni naš vojvoda.“

Vganil je Jovo; mož ki sedi pri njegovem ognjišči, je Golub Babič, znani ustaški vodja južnobosenski.

„Znaš li Jovo, kaj me je dovedlo k tebi?“ pita Golub po daljšem molku.

„Ne, ne znam, gospodine, a kar premore hiša moja, črez to zapovedaj; ukaži in jaz zbudim ženko, da ti postreže z jedilom in pijačo.“

„Ne trebam tega, Jovo; nisem prišel, da ti pobere kaj, — to ti že preskerbi Kulenovič-beg, — jaz ti le nekaj ponuditi hočem; a svojo Gjujo le spati pusti, Bog zna, če bode še dosta noči mirno spala doma.“

„Kakor zapovedaš, gospodine; a oprost, tvoje besede so mi nejasne.“

„Le poslušaj me, pak bodeš umel kmalu“, pravi Golub, pa terdno vpre svoje oči v Bošnjaka. „To kar povem tebi, zaupam le poštenim, hrabrim možakom, in dalječ krog Cvetniča velja Jovo Skundričevo ime, kot poštenjakovo, kot pravega kerščana.“

„Gospodine,“ zaverne Jovo z naravnim samočutjem, „ti me hvališ preveč, a istinito mi nikdo ne zamore očitati krivice.“

„Znam, in celo, da nas izdaš, — preje še, predno učiniš to, zadela bi te moja roka, — tedaj čuj. Znano ti je, da se brača naša, Hercegovci, že več mesecev bori „za kerst častni, za svobodo zlatno.“ Ljubobratič z Lazarjem Sočico dvignil je ustaje prapor, ter z dobrim uspehom do zdaj boril se proti skupnemu našemu sovragu. Ura našega odrešenja je bila; nikoli ni še bil ugodniši čas; povsodi po carevini Padišahovi vzdigajo se junaci; le krepak mahljej še, in podere se červivi prestol sultanov. Tudi mi smo se jeli gibati; meni je nalog, da navdušim sela med Bihačem in Livnem, da raje uničim vse, nego bi še na dalje Turek sesal nam černo kerv.“

Tu prestane Golub. Oči se mu svetite; kerčevito derži desnica dolgi čibuk, a levica mu terpko bije ob meč.

Jovo stermiti; debelo ga gleda, ter pozorno poslušaj, kar pravi Golub.

„Meni treba vodij,“ nadaljuje Golub, „vodij, ki imajo serce in dovolj spoštovanja med bračo, ki si vsled tega berzo pridobé priverženikov. Opozorili so me na-te. Jovo Skundrič! Vstopi v četo, prevzemi načelnštvo nad dokaj hrabrimi možmi, — domovina, Bog blagoslovil te bode, ter poveril to!“

„Gospodine,“ pravi Jovo po kratkem premisleku, „meni ni navada govoriti dvoumno; povem ti tedaj naravnost, da nikakor ne sprejemem tvoje ponudbe. Kar si pričel, ni le velenevarno, temveč tudi brezvspešno. Turek ni tako slaboten, kot si domišljate, zakaj bi mi prelival svojo kri. Po verhu smo še čisto osamljeni, nimamo niti orožja, niti streljiva, a brača ni nam vajena boja. Kje tedaj vidiš vspeh? — Jaz sem miroljuben, stoprav pred kratkim poročen in se nadejam, da sem kmalo oča. Ne morem, ne smem ženke svoje prepuščati negotovej osodi; čutim se razmerno presrečnega, da bi vagal vse naenkrat.“

„Tako gre previdnemu možu,“ zaverne Golub, resno majaje glavo, „a tebi se niti ne sanja, kako vrè po deželi; niti ne znaš, da stoji za našim povzetjem več, nego milijon večjih, izurjenih bodakov.“

„Tako se nam je dejalo vedno, gospodine, a kedar je počil ustanek, tedaj pak so klali nas, — in kedo ni prišel na pomoč? — Ptujci bodaki. Mesto tega dobili smo k večem kak hatišerif iz Stambula, drugo pa je ostalo pri starem.“

„A jaz se ti zaklinjam Jovo, da ne bo tako; ob enem pa te moram posvariti. Čuvaj se; valovi se že silno ženó; pazi, da te ne preхватijo nepripravljenega, kajti nemilo te pogreznjejo v črni grob.“

„Kaker je volja božja. Padišahu bodem dal, kar mu gre; mirnega podložnika ne bode pezil.“

„A kaj hočeš dati svojemu begu?“

„Tudi njemu dam, kar mu gre po postavi; vedno mi ostane še toliko, da sebe in ženko preredit pošteno.“

„Dobro, Jovo Skundrič,“ pravi Golub in dvignivši se, terdneje zavije v plašč, „žal mi je tacega možaka, kot si ti. A spominjaj se, da sem bil pri tebi; zapomni si, da si vedno dobro došel brači. A da kedaj premeniš svoje mnenje, pridi k Črnemu potoku, — tam me zopet najdeš, a če mene ne, popa Karana ali Amitico; vsak njiju sprejel te bode z veseljem. Zdaj pa z Bogom, Jovo Skundrič!“

„Z Bogom, gospodine!“ pravi Jovo Skundrič, ter odpre nizke duri. Golub izstopi, pa nekako čudno tiho zažvižga. Možak, ki je bil prej prišel z njim, izstopi iz teme, ter nekaj tiho pošepeče vojvodi.

„Jaz nisem imel tacega vspeha,“ zaverno Golub glasno, „hajdiva v imenu božjem!“

Oba odideta.

Takoj za tim začuje se peketanje dvojih konj, ki sta dirjala proti avstrijski meji. Kmalu se ne čuje ničesa več v Cvetniču, kot lajanje psov čuvarjev.

(Dalje prihodnjič.)

Duhovnu človekoljubu.

Vse ga slavi vsi so vneti,
Zvezda se na persih sveti.
Koseski.

Glave bistril, zganjal tmine
Serca je blažil otročja
Zdrave v materna naročja
Je pošiljal slavske sine
V kinč prihodni domovine.
Oče bil je, in očeta
Ga spozna učencev četa;
Tak' da brez strahu zapeti
Smem besede te početa:
„Vse ga slavi, vsi so vneti.“

Vse za vero, dom, cesarja!
Geslo mu je bilo sveto.
Vsako delo je početo
Iz ljubezni do vladarja
Vseh reči, in gospodarja. —
Kuga ga ne straši huda,
Bolnim streči ne zamuda;
Duše njih hiti oteti.
Zdaj v spomin njegov'ga truda
„Zvezda se na persih sveti.“

Osvojenje Kavkazije po Rusih.

(Spisal J. Steklasa.)

To veliko deželo (3492 □ miriam. in 4,850.000 ljudi) med črnim in hvatinskim morjem pokriva po sredi nepristopno kavkaško gorovje (z gorami Elbrus 6020 met., Kazbek 5380 m. in dr.), ki je sestavljeno iz več vzporednih pogorij. Po teh pokrajinah prebiva razun Rusov že od nekdaj mnogo raznih narodičev, n. pr. Abhazi, Čerkesi, Kistejci, Čečenci, Oseti in razni lezginški narodi; vsi ti so na severnem pobočji. Na južnem so pa Gruzinci, Mingrelei in dr. To po nižinah in pobočjih prerodovitno in lepo deželo Rusi upravno štejejo k evropskim posestvom. Osvojati pa so jo začeli od leta 1800 ter jo še le 1859 popolnoma osvojili, čeravno so si jo prilastovali že od l. 1774 po miru sklenjenem v Kučuk-Kajnardži, kajti precej ko so Rusi Gruzijo podvergli, mejili so kavkaške pokrajine na pobočji severnem z rusko državo. S početka so Rusi svojo zemljo samo čuvali pred razbojniškimi napadi teh gorskih prebivalcev, ko je bil pa general Jermolov imenovan za verhovnega zapovednika v teh pokrajinah, začelo se je širiti rusko gospostvo tudi v gorskih predelih. Ali osvajanje se je le počasi širilo; posebno pa so se začeli gorci upirati ruskemu orožju od tistega časa, ko je verhovno oblast nad njimi zedinil v svojih rokah glavar mohamedanske verske družbe Miridov Šamil, nadevši si naslov „imama“ (t. j. duhovnega vladike), človek nadaren z velikim umom in odvažnim značajem. Ali ko je bil imenovan knez Barjatinski za kavkaškega namestnika po dokončanej krimskej vojski, začelo se je tudi tukaj odločneje vojskovati. Ruska kavkaška vojska, pomnožena z novimi polki, je izsekala proseke skoz goste, nepristojne šume, za katerimi so se dozdej lahko skrivali gorski prebivalci, v notranje predele; mesto poprejšnih oddelnih napadov v gore, začela se je zdaj prava vojska po zelo premišljenj osnovi izkušenih častnikov.

Glavno svojo silo je obernil knez Barjatinski na istočno polovico Kavkaza, kjer se je bila najbolj uterdila moč Miridov. Le to podvzetje se je v kratkem ovenčalo z vspehom. Stiskana od vseh strani po oddelkih ruske vojske, odpadala so gorska plemena po vpornej borbi od Šamila, ter izjavljala pokornost; in ko je bila osvojena glavna njegova prestolnica Veden, pokoril se je ves čečenski narod, najratoborneji iz kavkaških narodov, ruskemu gospodarstvu. Šamil je pobegnil v pokrajino Dagestan, ki leži v globini iztočnega Kavkaza ter je obkoljen s strašnimi nepristopnimi skalami. Ruska vojska je sledila za njim v te mračne predele, ter neprenehoma napredovala v osvajanji. Berzi vspehi ruske vojske so močno uplivali pri vseh gorskih prebivalcih. Mnogi od njih, začuvši, da se približava ruska vojska, niso čakali, da pride le-ta do njih ter jim poruši sela, nego so berž odstranili načelnike postavljene po Šamilu ter poslali v ruski tabor poroke, v znamenje svoje pokornosti. Šamil pa je zasel z nekoliko stotinami, najodvažnejih priveržencev svojih verhunec Guniba. Le to je ena od nepristopnih dagestanskih gor, obkrožena od vseh strani z vi-

sečimi skalami; na njej pa je aulj (selo), šuma, pašnici, polje, rečica z nekoliko slapovi — tedaj vse, kar je potrebno za človeško življenje. Ruska vojska je od vseh strani oblegla to goro. Na zahtevanje, da se poda, odgovoril je Šamil: „naj ga Rusi vzamejo z naskokom“. K vojski je prišel tudi sam Barjatinski ter precej vse priredil za naskok.

Po noči je en oddelek ruske vojske semo na videz hotel napasti to terdnjavo, da tako prevari Miride. Ti so zares začeli valiti pripravljene skale na Ruse, ki so se pa dobro zavarovali, da jim kamenje ni nič hudega storilo. Dve uri je donelo po gori od skal, ki so se valile v doline. Ko je pa prenehal ta kamneni dež, splezal je ves prvi oddelek vojske na verhunec, in ravno tisti čas sta dva druga oddelka po vervih in lestvah prišla na drugej strani na goro. Večidel Miridov je bil pokončan, ostali pa zasužnjeni; samo z malo četič se je zaperl Šamil v aulj. Ali ko je previdel, da je nemogoče braniti se, izšel je tudi on čez nekoliko časa iz terdnjavice ter se podal zmagovalcu. Knez Barjatinski ga je sprejel v brezovej šumici, sedeč na skali ter mu izkazal znakovne spoštovanja (25. avgusta 1859. l.). Pet let kasneje je bil pokoren zapadni Kavkaz novemu namestniku velikemu knezu Mihajlu Nikolajeviču.

Podoba Matere božje zraven gozda.

(Zgodovinska povest; spisal Št. K.)

Bilo je rano jutro, ponočna tihota v naravi je zginila. Solnce je sijalo na nebu enako ognjeni krogli; v živalskem svetu je bilo vse živo, vse se je gibalo, vse je lazilo, skakalo, letalo, prepevalo. Tiči so zapuščali svoja gnjezda; tu pa tam se je slišalo čivkanje, krokanje, petje, vse vkupej je delalo veličasten kor na čast Gospoda vseh stvari. Zdi se, da so vse žive stvari čutile, da pride v kratkem pusta zima, tedaj da treba se veseliti, dokler je še čas, ker kmalu pade listje z dreves in petje potihne. Tiha sapica igra okoli drevesnih kron, vsaka travica se giblje, vsaki listek se maja na vejah. Hrošči in drugi žuželki se vzdigajo v velikih trumah in v tisočeri podobah, brenčijo in oživljajo lesovje.

O ti slovesni uri so se slišali tihi koraki proti gozdu. Med gostim germovjem se je vila stezica noter do gozda, ktero so le prebivalci bližnje vasi poznali. Po ti stezici je zdaj bližala se mlada deklica. Vkljub velike vročine je čversto hodila. Prišla je do bukve, ktera je stala na malem holmcu tik gozda, in je imela že sto let, soditi po njeni velikosti.

Zdi se, da utegne ta bukev biti cilj njenega dohoda; ko je namreč tu sem došla, je najpred s svojim bistrim očescem vse okoli pogledala, in ko ni nikjer žive duše videla, je radostno povzdignila svoje oči proti bukvi, otročje pobožno v drevesni senci pokleknila na prijazno zeleno trato.

Molila je . . .

Lepa kristijanska navada je, tu pa tam pri poti, posebno po gorah in lesovji, postavljati na kako deblo podobo Marije Matere božje. Popotni navadno

pod takim drevesom počivajo, in med tem ko prijetna senca njih od solnca prepečene ude hladi, in morebiti ondi blizo tekoča hladna voda njih žejo gasi, Jaja jim blažilna misel na Devico Marijo in na Jezusa, tolažnika utrujenih in obloženih, in potem kaka kratka molitvica ali pesnica pravi mir in pravo blaženost.

Taka podoba Marije Device je bila tudi na debelu velike bukve, pred katero je deklica pokleknila in molila. Ona je bila uboga sirota. Pa to je ni nič pobilo, in njenega serčnega miru ni kalilo; zmerom je bila nedolžno vselega obraza, kar jej je njeno deviško lepoto še povikševalo, tako da so jej vsi, kateri so jo poznali, le Lepa Helenka pravili. Njeni starši so jo prav lepo odgojili, in niso opustili vsaditi v njeno otroško serce seme poštenosti in pobožnosti, ter so si prizadevali na vso moč, da bi v Helenkinem sercu zubelj goreče ljubezni do Matere božje močno in stanovitno plapolal. Pobožnost do Marije Device so jej za delež zapustili; in kar so stariši storili, to je bilo deklici v njenem življenju največa tolažba. Odkar so jej stariši umerli, je vsaki dan obiskat prišla Marijino podobo zraven gozda. Tudi takrat, ko je bila svojo ljubo mater poslednjikrat spremila — do groba, je od onod naravnost k podobi Marije Device pohitela uboga zapuščena sirota, pobožno pred njo pokleknila in jo prosila: naj jo ona zdaj sprejme za svojo hčer, in naj jej bo ljuba mati. — In sirota je od tistega časa Marijo v resnici svojo ljubo mater imenovala; in ta ljuba Mati je deklico pod svojo mogočno brambo vzela. In kolikorkrat je k podobi prišla, jo je vselej z venci in cveticami okinčala in pred njo pobožno molila, ali kako sveto pesem zapela, ter potolažena in srečna domú se vernila. Da, ta ljuba Mati božja jej je večkrat v plačilo za njeno pobožnost, zadobila od Boga posebno milost, da je Bog po Helenki tako velika dela doprinesel, ki neskončno presegajo slavna dela Cira ali Aleksandra Velikega.

* * *

Danes se je na lepem obrazu v molitvi klečeče device videla neka ne navadna spehanost in miloba, kakor da bi bila vedela, da ne bo mogla kakor drugekrat mirno in v tihi samoti svojo pobožnost opraviti. Že ko je sem prišla, je nekako sumljivo pogledala vse okoli sebe, toda ni videla nobenega. To jo je nekoliko upokojilo. Vendar pa jej je bilo serce, sama ni vedela zakaj, nekako nemirno, pri sercu jej je bilo tesno, in njena pesem je otožno se glasila. — Ah, ako bi tu med germovjem kdo prežil na-njo med tem, ko opravlja svojo priprosto pobožnost! — Toda božje oko bedí nad-njo, in naj se zgodi ž njo, karkoli, božja roka vse na dobro oberne . . .

Deklica je s sklenjenimi rokami pobožno prosila prečisto Devico, naj jo še prihodnje obderži v svoji brambi; in potem, kakor je navadno vselej storila, je goreče molila za spreobrnjenje grešnikov. Na to je vstala, in je s cveticami, ki jih je seboj prinesla, in z venci iz samih potočnic spletenimi okinčala ne samo podobo Matere božje, ampak tudi bukovo deblo noter do tal. Z veselim obrazom je vnovič pokleknila in hvalno pesem zapela in svoj glas združila s petjem veselih tičev v lesu. — Pa naenkrat naglo ustane, in nje pesem potihne.

Ljuba moja Mati! — zavpije, med tem ko svoje oči k podobi Marijini povzdigne — zdi se, da nekdo pride.

In res je bilo tako.

Med bližnjim germovjem nekaj zašumi, in na enkrat stoji pred njo suh mož srednje postave.

Helenka je samega strahú zavpila, in je plašno gledala na tujca.

Prišlec je bil sicer čedno oblečen, pa na njegovem čelu, tako se je zdelo, je bila strast in skerb globoke brazde naredila, in pa obraz njegov je bil od pekočega solnca že precej orujavljen.

S svojimi bistrimi očmi je na plašno deklico gledal, in s krotkim glasom, ki pa se ni zdel njegov navadni glas, jo je vprašal:

„Saj pa te nisem prestrašil, deklica moja?“

„Ne ravno veliko;“ — odgovori nedolžno dekle — „jaz dohajam vsaki dan tū sem, donášam novih cvetic, da ljubo Mater božjo okinčam, in svojo juterno pesem izpojem. Morebiti si tudi ti zato sem prišel, da tu svojo molitev opraviš?“

„Nekdaj sem bil tudi jaz tako neumen, kakor ti“ — odgovori tujec zasmehovalno. — „Tudi jaz sem pel in molil pred takimi podobami . . . Ali ti časi so že zdavnej prešli! Možu ne gre, kolena pripogibati pred žensko!“

„Oh, ne govori tako od Matere božje! Ona je tako dobra vsem, kateri njo ljubijo!“

„Prav, deklica moja! tega ne bom več govoril, ker tebi ni všeč. Ali me pa poznaš?“

„Ne, jaz te ne poznam!“ — odgovori zopet plašno dekle.

„Vedi tedaj: Jaz sem S* Jože“ — reče, in ošabno pomaja z glavo. Helenka se prestraši, pade na kolena, in stegne roke, kakor da bi hotla prositi milosti.

„Zakaj se tresesh, neumno dekle? Ali si kaj slišala o meni?“

„Ali sem kaj o tebi slišala?“ zavpije dekle; in kakor da bi se jej bila serčnost vernila, poskoči na noge. — „Kdo ni slišal o S* Jožetu? čegar strast in maščevalnost ne pozna nobene meje, čegar ime je strašno, čegar veselje je ropanje po naši deželi. Ali sem kaj o tebi slišala? Da, večkrat po noči se prestrašena zbudim, ko mislim na tvoje hudobije in grozne rope, in najdem pokoj še le takrat, kedar v tem strahu razpelo v roke vzamem, in te priporočam Mariji, pribežališču grešnikov.“

„Molči!“ — zavpije s strašnim glasom ropar — „ne draži oroslana, da se ne vjezi! Da le zažvižgam, pritečejo moji tovarši iz gostega lesovja ven, da te zatrejo, kakor červa v prahu.“

„Oh, tega ne storiš!“ — mu reče enmalo zopet oserčena Helenka.

„Misli nazaj na čas, ko si bil še otrok, misli na čas, ko si bil še nedolžen! Ali nimaš več matere?“

Te besede so čaroben vtis naredile na roparja. On je začel misliti; z njegovega čela je zginil temni oblak; v njegovem očesu se je zasvetila solza. Obudil se je v njem kes, ki je raztajal terdo ledeno odejo okoli njegovega serca. Posušeni potok solz je zopet začel teči.

Helenka je zapazila to spremembo v njem; od upa oserčena je k Mariji Devici izdihnila.

„Oh, ta solza kaže“ — pravi pobožna deklica kot navdihnjena od Boga — „da budi spomin na tvoja otroška leta, zveličalen kes v tvojem sercu. Oh pomisli na ljubezen naše Matere, na žalost Matere Marije Device! Oh, obžaluj svoje grehe! Marija moli za-te. Oh, poklekni z menoj, pomôli z menoj!“

In nedolžno dekle poklekne, derži razpelo na kviško, ter moli z vso gorečnostjo in pobožnostjo prelepo molitev sv. Bernarda: „Spomni se itd.“ In ko se pri poslednjih besedah nazaj ozré, vidi — in kdo bi zamogel popisati njeno radostno osupljenje? — vidi ošabnega moža klečati, in z rokami na persih sklenjenimi moliti. Iz roparjevih oči so tekale obilne solze, in so kapale doli na zeleno trato. Toda zdajci poskóči na noge, zgrabi dekle, in med tem ko se je glas prestrašene deklice po gozdu odmeval, je bil jej iz rok zvil razpelo in — je zginil v gostem lesovju.

Helenka se je iz svojega strahu kmalu zopet zavedela, in je celo pot domú le molila.

Od tega dogodka je bilo prešlo mnogo let.

Ropar je bil zginil. Nobeden ni vedel, kje bi bil. Ali, ker ni bil nobeden več v deželi od njega nadlegovan, tudi ljudje niso več dosti nanj mislili. Sploh so mislili, da je šel čez meje na tuje. Bili so tudi taki, kateri so pravili, da so ga vlovili in zaperli; toda nobeden ni vedel povedati, kdo ga je vlovil in kje.

Lepa Helenka je šla v samostan, postala je nuna. Ker je bila dokaj pobožna, so jo bili izvolili za predstojnico samostana. — Nekega dne jo pokličejo v govorilnico. Ondi je na-njo čakal tuji menih, bil je prosjaškega reda. Ko stopi v govorilnico, jej reče menih:

„Bog te oblagodari, hči moja! ali me ne poznaš?“

Ona odmakne en malo svoj redovniški pajčolan na stran. Njeno černo oko se sreča z njegovim očesom . . . Bil je S* Jože, razglašeni roparski vodja.

On vzame izpod svojega oblačila malo razpelo, in jej je pokaže, ter pravi: „S* Jože je to razpelo tebi s silo vzel . . . Oče Francišek ti ga vrača. Bog ti tisočkrat poverni dobroto, da si me s poti hudobije na pravo pot pripeljala! —“

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Č. g. Lubej Jan. v Javorjah je prestavljen za provizorja v slovenji Št. Mihel; č. g. Thelian Jož. za kaplana k sv. Valburgi in č. g. Strojnik Jož., provizor v Tinjah, ostane ondi za kaplana.

Milostljivi knezoskof bodo mesca junija obiskali sledeče fare in birmovali: dne 12. v Velikovcu; dne 13. v Grebinji; dne 15. v Šmarji; dne 16. v Wolfsbergu; dne 17. v Št. Andražu; dne 18. v Št. Pavlu; dne 19. v Labudu; dne 20. v spodnjem Dravbergu; dne 21. v Gutštajnu; dne 22. v Cerni in dne 23. v Št. Mihelu pri Blibercu.

Dne 14. jun. bodo rejencem Jezusove družbe v Št. Andražu delili manjše blagoslove.